

O‘ZBEKISTONDA YOSHLAR VA BOLALAR TURIZMINI RIVOJLANTIRISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Boboyev Asror Hasan o‘g‘li

Guliston davlat universiteti

“Milliy g‘oya va ma’naviyat asoslari va
huquq ta’limi” yo‘nalishi 4-kurs talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada O‘zbekistonda turistik xizmatlar samaradorligini oshirish va milliy turizmni rivojlantirishning asosiy shartlaridan biri yoshlar va bolalar turizmini rivojlantirishning o‘ziga xos xususiyatlari ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: Turizm, infratuzilma, kommunikatsiya, inson, konsepsiya, xizmat, milliy, Ijtimoiy, yoshlar.

ABSTRACT

This article reveals the specifics of the development of youth and children’s tourism, one of the main conditions for increasing the efficiency of tourism services and the development of national tourism in Uzbekistan.

Keywords: Tourism, infrastructure, communication, human, concept, service, national, Social, youth.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассмотрена специфика развития детско-юношеского туризма, одно из основных условий повышения эффективности туристских услуг и развития национального туризма в Узбекистане.

Ключевые слова: туризм, инфраструктура, общение, человек, концепция, сервис, национальный, социальный, молодежь.

Hozirgi kunda dunyo mamlakatlarning ko‘pchiligi turizmni rivojlantirish orqali o‘z milliy iqtisodiyotini taraqqiy ettirmoqda. Mamlakatimizning turizm salohiyati har qanday xorijiy mamlakatlardan qolishmaydigan imkoniyatlarga egaligi bu borada ko‘plab muvaffaqiyatlarga erishishimizni ta’minlovchi asosiy omillardan biridir. Shu bois, mamlakatimizda mustaqillikning dastlabki yillaridan to hozirga qadar zamon talablariga javob beradigan turizm infratuzilmasini tarkib toptirish va rivojlantirish borasida amalga oshirib kelinayotgan islohotlar o‘zining ijobiy natijalarini berib kelmoqda. Turizm infratuzilmasi deganda - turistlarning turistik zahiralardan bemalol

foydalanishini ta'minlovchi binolar tizimi, muhandislik va kommunikatsiya tarmoqlari, shu jumladan yo'llar, turizmning xilma - xil korxonalari va ularning faoliyati, shu bilan birga ushbu faoliyatni ta'minlovchi boshqa tizimlar tushuniladi. Bular qatorida avto yo'l, temir yo'l, havo yo'llari, dengiz va daryo yo'lari harakatini tartibga soluvchi tizimlar, issiqlik, elektr va telefon aloqalarini sanab o'tish mumkin.

Turizm inson faoliyatining va zamonaviy iqtisodiy munosabatlarning muhim sohasi sifatida hozirda butun jahon mamlakatlarining iqtisodiyotini rivojlantirishning muhim omiliga aylanib bormoqda. Iqtisodiy taraqqiyot tarixi zarvaraqlarida turizm industriyasi orqali o'z milliy iqtisodiyotini rivojlantirishga erishgan mamlaklar soni ko'p. Ushbu sohani rivojlantirishning afzal tomoni shundaki, turistik xizmatlar sohasi rivojlanishi boshqa sohalarning ham rivojlanishiga olib keladi.

2019-2025 yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish Konsepsiyasi qulay iqtisodiy sharoitlar va omillarni yaratish bo'yicha olib borilayotgan islohotlarning samaradorligini oshirish, turizm sohasini jadal rivojlantirish bo'yicha ustuvor maqsad va vazifalarni belgilash, uning iqtisodiyotdagi o'rni va ulushini oshirish, xizmatlarni diversifikatsiyalash va ularning sifatini oshirish hamda turizm infratuzilmasini takomillashtirishga qaratilgan.

2010-2017 yillar davomida turizm xizmatlari eksporti hajmi ikki baravar oshdi va 2017-yilda 546,9 million AQSh dollari, 2018-yilda esa - 1 041 million AQSh dollarini tashkil etdi. 2016-yilgacha xorijiy tashrif buyuruvchilar sonining o'sish sur'ati o'rtacha yillik 8 foizni, 2017-yilda - 7 foizni tashkil qilib, 2,69 million nafardan oshdi. 2018-yil yakunlari bo'yicha respublikaga 5,3 million xorijiy turistlar tashrif buyurdi. Xususiyl sektorini qo'llab-quvvatlash va muhofaza qilishga qaratilgan choralar ko'rilgani natijasida, 2015-yilda 398 tani tashkil qilgan turizm tashkilotlari soni 2018-yil yakuni bo'yicha 950 taga, mehmonxona xo'jaliklari soni - 661 tadan 900 taga etdi.

O'zbekistonda turistik xizmatlar samaradorligini oshirish va milliy turizmni rivojlantirishning asosiy shartlaridan biri turistik mahsulotlarni samarali shakllantirish va ularning raqobatbardoshligini ta'minlash, xizmat ko'rsatuvchi va iste'molchilar o'rtasidagi munosabatlarni takomillashtirishdan iborat. Milliy turizmni rivojlantirishda turistik korxonalar tomonidan yaratilayotgan turistik mahsulotlar assortimentini kengaytirish, yangi turlarni yaratish, milliy mahsulotlar tarkibida ham maxsus "shop-tur"larni shakllantirish bugungi kunning davr talabidir. Turistik korxonalari oldida turgan asosiy vazifalardan biri bu- milliy turizmni rivojlantirish orqali potensial turistlar hajmini ko'paytirishda turistik mahsulotlarni samarali shakllantirish hisoblanadi. Bu vazifani hal etish milliy turistik mahsulotlarni muntazam takomillashtirib borishni taqozo etadi. O'zbekistonda turistik xizmatlar samaradorligini oshirishda "Yoshlar va bolalar" turizmi alohida ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy turizm - bu davlat yoki boshqa jamoat tashkilotlari tomonidan moddiy va ma'naviy ta'minlab turiladigan turizmdir. Bunda dotatsiyalar, yengilliklar va rag'batlantiruvchi imtiyozlar nafaqat qonun va nodavlat jamg'armalari belgilagan shaxslar va turistlar kategoriyasiga, shuningdek, shu turdagi turistik tashkilotchilarga ham beriladi. Eng keng tarqalgan turlarga bolalar va yoshlar turizmi kiradi. Ular turizmda alohida sayohat turlarini tashkil etadi.

"Yoshlar va bolalar" turizmi - odatda maktab o'quvchilariga ta'lim berish maqsadida qo'shimcha ma'lumotlarni olish uchun uyushtiriladi (gerbariy yig'ish, o'z o'lkasini o'rganish va boshqalar). Asosiy o'rin o'quvchi va o'smirlar orasidagi muloqotni egallaydi. Bolalar va o'smirlar turizmi maxsus e'tibor va qobiliyat talab etadi. Tashkilotchilar yaxshi pedagogik tayyorgarlikka ega bo'lishi kerak. Bunday turizm ijtimoiy turizm asosida tashkil etilib, dotatsiya va chegirmalar bilan keng ta'minlanadi. Masalan, xalqaro studentlar bileti - ISIC, EU o'smirlarga arzonlashtirish huquqini beradi.

Yoshlar uchun turizm bu - yuksak darajada taraqqiy topgan jamiyatning hayot mazmunidir. Bunga 25 yoshgacha va oila qurmagan shaxslar kiradi. Turizm ularga hayotda to'g'ri yo'l tanlashga va hayotiy tamoyillarni shakllantirishga yordam beradi. Kunduzgi ta'lim tizimida o'qiydigan va 25 yoshgacha bo'lgan yoshlarga dunyoning barcha joylarida amal qiladigan imtiyozli ta'riflar mavjud. Bu imtiyozlar har - xil transport turlariga, maxsus yoshlar yotoqxonalarida yashashga, muzeylarni, parklarni, ko'rgazmalarni tomosha qilish uchun beriladi. Eng asosiysi shuki, narxlarda chegirmalar beriladi. Ba'zi hollarda turist ota - onasiga qo'ng'iroq qilishi mumkin. Yosh turistlar o'qituvchi - kuzatuvchi yoki maxsus shu sohada ishlovchi mutaxassis tomonidan sayohatga olib chiqiladi. Ko'p hollarda talabalar 3 - 5 kishi bo'lib birlashishadi va mustaqil ravishda shaharga yoki xorijiy davlatga sayohat qiladi. Bunda talabalardan biri, yoki o'z o'qituvchisi sayohatga olib boruvchi bo'lib ishtirok etadi. Shuningdek, bunda sayohat olib boruvchi shaxsga ham chegirmalar beriladi.

Bunday turizmga imtiyoz yaratuvchi tashkilotlar - Xalqaro yoshlar tashkiloti, Xalqaro yoshlar turizmi federatsiyasi (Federation of international youth travel organization) dir. Bu federatsiya 1951 - yilda tashkil topgan bo'lib, asosiy qo'mitasi Kopengagenda joylashgan va YUNESKO rahbarligida ish olib boradi.

Xostel - yotoqxonasi sifatidagi, arzon yoshlar mehmonxonasi. U odatda karidor sistemasida bo'lib, umumiy hojatxona, yuvinish xonalari, o'z muzlatgichlariga, mikroto'lqinli pechlarga ega bo'lgan oshxonalariga, umumiy televizorga ega bo'lgan dam olish xonalari va taksafonlarga ega bo'ladi. Ovqatlanish kafe yoki oshxonada tashkil etiladi. Xostellar xonalari 2 kishilikdan 6 kishilikkacha (ba'zi hollarda ko'proq) bo'ladi. Xostellar kam qulay bo'lsada, lekin doim tozadir. Nisbatan yoshroq turistlar yashaydigan xostellar shovqinliroq bo'ladi, yoshlar tez - tez sho'xlik qilishadi va bu

yarim kechagacha cho'zilishi mumkin. Shunga qaramasdan ko'pgina yosh bo'lmagan turistlar ham xostellarda yashashadi. Ular yoshlar hayotiga ko'nikib qolishgan va bunda xostellar arzon xizmati ham rol o'ynaydi. Shunday xostellar borki, u yerda turistning o'ziga tegishli bo'lgan o'rin - joy choyshablardan foydalanish mumkin. Ko'p xostellar kunduzi tozalash uchun yopib qo'yiladi, bu paytda turistlar yuki va buyumlari maxsus xonalarda saqlanadi.

Xostellar xizmatiga: choyshablarni yuvish, chegirmalarga ega bo'lgan muzey, teatr, kinoteatr, avtobus, poezd chiptalarini sotish va umumiy ekskursiya tashkil etish, internet xizmati kabilar kiradi.

Xostellar butun dunyo bo'ylab tarqalgan, lekin ular Yevropada ommalashgan. Katta shaharlarda bir nechta xostellar faoliyat olib boradi, yozda ular soni ko'payib studentlar yotoqxonalari sifatida foydalaniladi. Xostellar shahar markazlaridan uzoq bo'lmagan temir yo'l va avtobus vokzallari yaqinida joylashadi.

Studentlar uchun xostellar deyilganda, unda faqat talabalar yashashi mumkin, - degan xulosa kelib chiqmaydi. Bu xostellarda katta yoshdagi turistlar ham joylashishi mumkin. Skandinaviya mamlakatlarida xostellarga joylashish uchun "Xalqaro xostellar uyushmasi" a'zolik kartochkasi bo'lishi kerak. Xalqaro va milliy student yo'llanmalari bilan hamma xostellarda katta chegirmaga ega bo'lgan mehmonxona va ovqatlanish xizmatlariga ega bo'lish mumkin. Xostellar yirik mehmonxonalar tarmog'iga qo'shilgan va ular Yevropaning har bir katta shaharlarida bo'lib, ular tomonidan xostellar kataloglarini chop etish va joylarni band etish xizmati tashkil qilingan.

Ijtimoiy turizm yana nogironlarga va qariyalarga, nafaqaxo'r va shu kabi toifalardagi ijtimoiy yengillik va imtiyozlarga ega bo'lganlarga ham mo'ljallangan.

Tuzilishi jihatidan notijorat yoki tijorat yo'nalishli turizm ham mavjud: notijorat turizm - o'z ma'nosiga ko'ra dam olish, ko'ngilxushlik va xushchaqchilik uchun uyushtiriladi; tijorat va ishbilarmonlik turizmi - maqsadi kichik hajmdagi buyumlarni ulgurji sotib olishdan iborat. Tadbirkorlik maqsadidagi turizm - sayohatning keng tarqalgan turi bo'lib, biznes xizmat ko'rsatish bilan turistik firmalarga anchagina foyda keltiradi. Ularning ko'pchiligi odatda rasmiy idoralar vakillaridir. Ishchi safarlari bilan boshqa hudud yoki davlatlarga boruvchilar, tadbirkorlar - notijorat tashkilotlari vakillari bo'lib, ular "business travelers" toifasiga kiradi. Turizmning bu turi jahonda keng tarqalgan, ular turizm statistikasida qatnashadilar, chunki uning ishtirokchilari o'z davlatidan mablag' oladilar va uni turizm markazlariga olib kelishadi. Tadbirkorlik turizmida turistlar turistik xizmatlarning katta qismidan foydalanishadi. Eng qimmatli mehmonxonalarda turishadi, boy madaniy dasturlardan foydalanishadi, suvenir va sovg'alarni faol sotib olishadi. Bu xildagi turizm bahosi yuqoriligi, unda

foydalaniladigan tovar va xizmatlar qimmatligidan kelib chiqadi. Ba'zi davlatlar bunday turizm uchun maxsus vizalar berishadi. (Estoniya, Finlyandiya va h. k.).

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, 2021-2025 yillarda - mamlakat iqtisodiyotida turizm industriyasi ulushini ko'paytirish hamda ushbu yo'nalishda zarur infratuzilmani rivojlantirish va dunyo bozorida respublikaning turizm salohiyatini targ'ib qilish orqali mamlakatning yalpi ichki mahsulotida turizm ulushini 5 foizgacha (2017 yil yakuni bo'yicha - 2,3%) yetkazish, shuningdek, 2025 yil yakuniga qadar 9 milliondan ortiq turistlarni, shu jumladan uzoq xorijdan - 2 million turistni jalb qilish belgilab qo'yilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019- yil 5-yanvardagi PF-5611-son Farmoniga 1-ILOVA 2019-2025 yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish konsepsiyasi
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kirish turizmini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. 2018. 6-fevral. PQ-3509-son. // Xalq so'zi. 2018. 7-fevral, № 25